

Riktlinje för pneumokockvaccination av vuxna

Syfte

Äldre personer (över 65 års ålder) och personer med vissa kroniska sjukdomar eller nedsatt immunförsvar löper ökad risk att drabbas av pneumokockinfektioner och bör därför erbjudas vaccination.

Ansvar och omfattning

Vaccination kan ske på hälsocentral, specialistklinik eller via remiss till infektionsmottagningen för vaccination/råd kring vaccination. Personer med nedsatt mjältnfunktion (splenektomerade m.fl.) behöver även skydd mot meningokocker och remitteras till infektionsmottagningen för vaccination. Stamcellstransplanterade följer eget schema med ytterligare vaccindoser och handläggs i samråd mellan infektionsläkare och hematolog.

Vaccin ska beställas via ApoEx. Alla vaccinationer ska registreras i Svevac.

Kostnad

Från och med den 1 januari 2020 erbjuds personer som tillhör riskgrupp (definierat i detta dokument) kostnadsfri vaccination utan besöksavgift. Detta inkluderar även dem som revaccineras efter splenektomi.

Icke riskgrupp	Besöksavgift (ingår i högkostnadsskyddet för öppenvård). Vaccinationsavgift tas även ut om vaccinationen utförs i samband med annat avgiftsbelagt besök hos någon vårdgivare.	Vaccinkostnad enligt upphandlat pris alternativt inköpspris från upphandlad apoteksaktör.
Riskgrupp (enligt smittskyddsläkarens riktlinje)	Ingen besöksavgift	Gratis vaccin
Särskilda fall* (se nedan)	Ingen besöksavgift	Gratis vaccin

*Vaccinationsavgift i särskilda fall

Efter diskussion med smittskyddsläkare kan pneumokockvaccination ges kostnadsfritt till anhöriga till personer som är bärare av penicillinresistenta pneumokocker.

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2019-10-04	Regionlogga, ny dokumentmall. Uppdaterad prissättning. Beställning via ApoEx. Uppdaterad referenslista.	Lisa Labbé Sandelin
2018-03-02	Förtydligande avseende ålder i flödesschemat	Lisa Labbé Sandelin

Pneumokockvaccin

Det finns två typer av pneumokockvaccin. Vilket eller vilka vaccin som ska ges beror på ålder och eventuellt underliggande sjukdomar. En kombination av de två vaccintyperna antas ge förstärkt effekt. Antikroppssvaret blir bättre om konjugatvaccinet ges före polysackaridvaccinet. Behovet av revaccination med ytterligare doser av pneumokockvaccin är för närvarande inte fastställt. Revaccination rekommenderas endast till personer med aspleni och kan övervägas till övriga riskgrupper.

Polysackaridvaccin (Pneumovax ®)

- Kapselantigen från 23 olika serotyper som svarar för ca 90 % av invasiv pneumokockinfektion.
- Skyddseffekt mot invasiv pneumokocksjukdom hos äldre skattas till 50-70 %, ingen säker effekt har visats mot pneumoni.
- Ger inget T-cellsmedierat immunsvaret och därför inget immunologiskt minne.
- Inte immunogent för barn under 2 år.
- Gravt immunsupprimerade personer utvecklar inget eller dåligt immunsvaret.
- Risk för hyporespons med sämre antikroppssvar om man ger upprepade doser med kort intervall (< 5 år).

Konjugatvaccin (Prevenar13 ®, Synflorix ®)

- Konjugerat polysackaridvaccin; Prevenar 13 ® som är upphandlat inom LKL år 2018 innehåller 13 olika serotyper, Synflorix ® 10 olika.
- Ger 70 - 90 % skydd mot invasiv pneumokocksjukdom orsakad av ingående serotyper. Många fall av invasiv pneumokocksjukdom orsakas dock av serotyper som inte ingår i detta vaccin varför vaccinerna ofta kombineras.
- Skyddet mot pneumokockpneumoni hos personer äldre än 65 år är enligt en stor Holländsk studie omkring 40 % mot de serotyper som ingår i vaccinet.
- Inducerar T-cellsberoende svar, immunologiskt minne, även hos barn < 2 år.
- Stimulerar mukosal immunitet vilket skyddar mot kolonisering med pneumokocker → ger "herd immunity" (flockimmunitet).
- Ingår i barnvaccinationsprogrammet och ger ett bra skydd till de flesta barn även om de tillhör en riskgrupp.

Vaccinationsrekommendation (se även flödesschema på sidan 5)

1. Ökad risk för pneumokocksjukdom

Vuxna och barn över 5 år med vissa kroniska sjukdomar; kroniskt hjärt- och/eller lungsjukdom, neuromuskulär sjukdom som påverkar andningen, instabil diabetes mellitus, kronisk leversjukdom, kronisk njursvikt, extrem fetma (störst risk vid BMI > 40), svetsare, alkoholism samt personer som är 65 år eller äldre. **Ge en dos (0,5 ml) Pneumovax ® till ovaccinerade. Revaccination rekommenderas inte.**

2. Mycket ökad risk för pneumokocksjukdom

Vuxna och barn från 2 års ålder med nedsatt mjältnfunktion (utförd eller planerad splenektomi, hypospleni, aspleni), gravt nedsatt immunförsvar på grund av sjukdom eller behandling, till exempel organtransplantation, cytostatikabehandling eller behandling med motsvarande >15 mg prednisolon/dag, annan kraftigt immunsupprimerande medicinering eller TNF-hämmare i kombination med annan behandling (till exempel metotrexat), hiv-infektion med kraftigt nedsatt immunförsvar, nefrotiskt syndrom, cochleaimplantation, likvorläckage och cystisk fibros.

2.1 Till tidigare ej pneumokockvaccinerad

En dos (0,5 ml) av Prevenar 13® följt av en dos Pneumovax® tidigast efter två månader. Pneumovax® kan upprepas en gång när det gått minst fem år sedan den första dosen med Pneumovax®.

2.2. Till person tidigare vaccinerad med Pneumovax®

En dos Prevenar 13® ges tidigast ett år efter senaste dosen av Pneumovax®. **Pneumovax® kan upprepas en gång** när det gått minst fem år sedan föregående dos Pneumovax®.

2.3 Till person tidigare vaccinerad med konjugatvaccin (Prevenar®, Prevenar 13® eller Synflorix®)

Detta blir aktuellt framför allt för barn från 2 års ålder som vaccinerats med konjugatvaccin inom barnvaccinationsprogrammet. Till dessa barn ges **en dos Pneumovax® tidigast två månader efter den senaste dosen av konjugatvaccinet. Pneumovax® kan upprepas en gång** när det gått minst fem år sedan den första dosen Pneumovax®.

Nationella och regionala rekommendationer kan skilja sig åt

Folkhälsomyndigheten har under 2016 gett ut nationella rekommendationer om användning av pneumokockvaccin till vuxna. Kombinationen av Prevenar13® och Pneumovax® rekommenderas till fler grupper av vuxna med kronisk underliggande sjukdomar än vad de flesta regioner gör idag. Det viktigaste skälet till återhållsamheten är en tveksamhet kring värdet av att lägga till konjugatvaccin till så stora grupper. Sedan pneumokockvaccination startade inom barnvaccinationsprogrammet ses en förändring av vilka serotyper som orsakar invasiv pneumokocksjukdom – de serotyper som ingår i konjugatvaccinet blir allt ovanligare och allt talar för att andelen svåra infektioner orsakade av de serotyper som ingår i Prevenar 13 ® kommer att fortsätta minska framöver. Rekommendationerna kan komma att behöva revideras när ytterligare dokumentation med konjugatvaccin hos äldre barn och vuxna finns tillgänglig. Det finns även ett förslag till regeringen att inkludera pneumokockvaccination i det särskilda nationella vaccinationsprogrammet. Förslaget är identiskt med Folkhälsomyndighetens rekommendation från 2016. Ett beslut från regeringen har inväntats i flera år. Om pneumokockvaccination beslutas ingå i det nationella särskilda vaccinationsprogrammet kommer Region Kalmar län att följa detta. Vacciner som ingår i detta program blir då kostnadsfria för riskgrupperna.

Referenser

- Pneumokocker – Vaccinering av riskgrupper (barn från 2 års ålder och vuxna), Smittskydd Stockholm, 2019-04-01, <https://www.vardgivarguiden.se/behandlingsstod/smittydd/amnesomraden/vaccination/pneumokocker-vaccinering-av-riskgrupper/>
- Rekommendationer om pneumokockvaccination till riskgrupper, Folkhälsomyndigheten 2019 <https://www.folkhalsomyndigheten.se/publicerat-material/publikationsarkiv/r/rekommendationer-om-pneumokockvaccination-till-riskgrupper/>
- Svetsare kan behöva pneumokockvaccin, B. Sjögren och G. Johanson, Läkartidningen, 2014;111:CMU9, <http://www.lakartidningen.se/Klinik-och-vetenskap/Kommentar/2014/03/Svetsare-kan-behova-pneumokockvaccin/>
- Comparison of the Impact of Pneumococcal Conjugate Vaccine 10 or Pneumococcal Conjugate Vaccine 13 on Invasive Pneumococcal Disease in Equivalent Populations, Clin Infect Dis. 2017 <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29020171>
- Polysaccharide Conjugate Vaccine against Pneumococcal Pneumonia in Adults, NEJM 2015 <http://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa1408544>

Smittskyddsläkaren

Webbplats
Ltkalmar.se/smittydd

E-post
smittskyddlsk@ltkalmar.se

Postadress
Smittskydd och Vårdhygien
Länssjukhuset
391 85 Kalmar

Besöksadress
Hus 17, plan 2
Länssjukhuset
Kalmar

Telefon
0480-81336

Fax
0480-845 31

